ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Michala Mazance a soudců JUDr. Marie Žiškové a JUDr. Josefa Baxy v právní věci žalobce R. E. V., proti žalované České správě sociálního zabezpečení, Křížová 25, 225 08 Praha 5, v řízení o žalobě proti rozhodnutí ze dne 26. 3. 2002,

takto:

I. Žaloba se zamítá.

II. Žalobce nemá právo na náhradu nákladů řízení

III. Žalované se právo na náhradu nákladů řízení nepřiznává.

Odůvodnění:

Napadeným rozhodnutím zamítla žalovaná žádost žalobce o přiznání jednorázové peněžní částky podle zákona č. 39/2000 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky příslušníkům československých zahraničních armád a spojeneckých armád v letech 1939 až 1945. Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce podle procesních předpisů účinných do konce roku 2002 opravný prostředek, který byl předložen Vrchnímu soudu v Praze v červnu 2002; po provedení přípravných úkonů však již tento soud o věci samé nerozhodl; podle přechodných ustanovení k reformě správního soudnictví byla věc předána Nejvyššímu správnímu soudu k dokončení řízení (§ 129 odst. 2 a § 132 soudního řádu správního). Nejvyšší správní soud proto poté v řízení pokračoval, jako by byla podána žaloba proti správnímu rozhodnutí, a protože žádný z účastníků netrval na nařízení jednání, rozhodl o věci bez toho, aby jednání nařizoval.

Zamítavé rozhodnutí je odůvodněno tím, že žalobce neprokázal státní občanství České republiky a dále tím, že nesplnil podmínky uvedené v § 2 odst. 1 bod 2 zákona č. 255/1946 Sb., o příslušnících československé armády v zahraničí a o některých jiných účastnících národního boje za osvobození.

V opravném prostředku žalobce popsal bližší okolnosti své vojenské služby a namítl zejména, že pokud se pro vznik nároku vyžaduje vstup do armády před datem 6. 10. 1944

(žalobce byl do branné moci zařazen 9. 12. 1944), účast v bojích v polním útvaru a české státní občanství v době podání přihlášky, jde o předpisy diskriminační a urážející. Žalovaná na důvodech rozhodnutí ve svém vyjádření setrvala.

Žaloba není důvodná.

Ke vzniku nároku podle zákona č. 39/2000 Sb. je třeba, aby státní občanství České republiky trvalo ke dni podání žádosti o poskytnutí jednorázové peněžní částky. Žalobce ve své žádosti, kterou podal 3. 7. 2001 u žalované, uvedl, že je státním občanem USA. Dne 17. 8. 2001 jej žalovaná vyzvala, aby prokázal, že ke dni podání žádosti byl státním občanem ČR. Bylo mu doporučeno, aby - pokud v té době občanství neměl - svou žádost vzal zpět a novou žádost podal poté, kdy státní občanství České republiky nabude. (Současně byl vyzván, aby prokázal, že je oprávněnou osobou podle § 1 odst. 1 zákona č. 39/2001 Sb.). Protože žalobce na tuto výzvu nereagoval, byl vyzván znovu dopisem z 23. 11. 2001. V mezidobí sdělilo Ministerstvo obrany, že žalobci nelze osvědčení podle § 8 zákona č. 255/1946 Sb. vydat, protože nastoupil službu až po datu 6. 10. 1944 a neúčastnil se bojů v polním útvaru [§ 1 odst. 1 bod 1. písm. a), § 2 odst. 1 bod 1. a 2. zákona č. 255/1946 Sb.].

Žalobce netvrdí, že by byl státním občanem České republiky. Žádný doklad o tom nepředložil, v žádosti samé se označil za státního občana USA a v opravném prostředku výslovně uvedl, že o navrácení českého občanství nežádal.

Za této situace ovšem mu nárok podle zákona nesvědčí a je pak již nerozhodné, zda by jinak podmínky oprávněné osoby splňoval.

Soud se zabýval také otázkou, zda ustanovení o podmínce českého státního občanství v zákoně č. 39/2000 Sb. má diskriminační charakter nebo nikoli. S žalobcem se ale neztotožnil, a to ani potud, je-li poukázáno na stanovisko Výboru Spojených národů pro lidská práva.

Mezinárodní pakt o občanských a politických právech princip rovnosti upravuje v čl. 2 odst. 1 a čl. 26. Rovnost dle prvního z citovaných ustanovení má povahu akcesorickou, čili vztahuje se pouze na rovnost v těch právech, která Pakt zakládá; nárok vojenských veteránů na výplatu podobných zvláštních částek mezi ně zařazen není. Čl. 26 normuje jednak rovnost před zákonem a jednak vyloučení diskriminace. V demonstrativním výčtu důvodů vylučujících nerovný přístup přitom není obsaženo státní občanství. Je možno dodat, že Výbor OSN pro lidská práva v opakovaně vyjádřeném názoru připustil při aplikaci čl. 26 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech nerovnost, je-li vyloučena libovůle, resp. pokud takovou nerovnost založí rozumné a objektivní rozlišovací znaky (*reasonable and objective criteria*).

Rozlišovací znak státního občanství považuje Nejvyšší správní soud nejen za objektivní, ale také za „rozumný“. Smyslem zákona tu bylo poskytnout finanční plnění válečným veteránům, o nichž je dostatečně známo, že jejich zásluhy bývalý režim nejen neocenil, ale mnohdy služba v zahraniční nebo cizí armádě se stala záminkou pro šikanování a postihy. Nešlo tu o přiznání něčeho, na co již dříve existoval nárok, který by byl upřen, ale o vytvoření a přiznání nároku, kterého tu před tím vůbec nebylo. Je pak logické, že zákonodárce omezil tuto formu dodatečného finančního ocenění válečných zásluh jen na ty osoby, které dosud jsou státními občany této republiky. (Navíc je soudu z jeho činnosti známo, že někteří bývalí státní občané Československa, kteří naturalizací

nabyli státní občanství USA a pozbyli tak čs. státní občanství, v průběhu devadesátých let požádali o jeho nové udělení a bylo jim vyhověno; nároky podle zákona č. 39/2000 Sb. jim pak mohly být přiznány).

Na závěr je třeba připomenout také to, že žalobcův odkaz na problematiku státního občanství v restitučních předpisech (neboť těch se týkala stanoviska Výboru OSN pro lidská práva) nelze vztáhnout na problematiku zákona č. 39/2000 Sb. Zatímco v restitučních předpisech šlo doslova o restituci dřívějšího právního stavu s cílem odstranit protiprávní a nezákonné zásahy především do vlastnických práv, smyslem zákona č. 39/2000 Sb. bylo naopak napravit křivdy faktické a založit právní nároky zcela nové, jimiž bude vyjádřeno ocenění válečných veteránů. Za této situace tím spíše nic nemůže bránit státu, aby vznik těchto nových právních poměrů omezil jen na určitý okruh osob, zásadně podmíněný českým státním občanstvím.

Proto soud uzavřel, že nedostatek žalobcova českého státního občanství jej z nároku podle zákona č. 39/2000 Sb. vylučuje a protože za této situace zkoumání případného splnění druhé podmínky (zda žalobce je nebo není ve smyslu zákona č. 255/1946 Sb. příslušníkem československé armády v zahraničí) nemá již právní význam, žalobu jako nedůvodnou zamítl.

Žalobce ve věci úspěch neměl a žalované náklady řízení nevznikly. Proto soud současně vyslovil, že žalobce nemá právo na náhradu nákladů řízení a žalované se právo na náhradu nákladů řízení nepřiznává (§ 60 odst. 1 s. ř. s.).

Poučení: Proti tomuto rozhodnutí nejsou opravné prostředky přípustné.

V Brně 21. srpna 2003

JUDr. Michal Mazanec
předseda senátu